

cant / mando sa man dins la caforno: / e sa man pleno que s'entorno / quatre n'en tiro de la *bor-no* ---», II, 33e. En *Calendau* diu l'heroi, després d'una dura escalada: «embrasse / lou proumié mèle <'mélèze>, me tirasse / dins uno *borno* ---» («je me traîne dans une cavité», per passar la nit, VII, 19.6); *Bournèu* (TdF) «tuyau» (que ja apareix com a *borneos* en un doc. del S. xv —o xvi— en els Alpes-Maritimes, P. Meyer, *Docs. Ling.*, 593.14), etc. —²¹ Gc. *esbournacà* v. (Palay II, 659); cat. NE. *esbornac* 'esvoranc fet a la fusta amb una destreal' Espinelles (1935), 'forat obert en el sòl per uns cercadors de tresors' (Sora, home fill d'En Bas, 1954). En fi girondí *esbournail* «grand trou dans un filet, dans une étoffe» (Moureau, *La Teste*, s. v.). —²² D'altra banda Lebel (*Les Noms de Personne Fr.*, 68) suposa, no sense versemblança, que un *Bornus* que troba a la fi del S. xi en el Cart. Gral. de París, i en les escriptures de Molesme, fos un sinònim no-sufixat de *borni*.

Bòrnia, borniassa, V. nota en BORNÍ *Bornoi, bornoiera*, V. *borni*

BORRA, 'fibra tèxtil curta que se separa de la floca', antigament 'drap bast de llana', del ll. tardà BÜRRA d'aquest significat, mot que no sembla haver pertangut originàriament a la llengua dels romans (de procedència incerta). □ 1.ª doc.: S. XIII.

Apareix ja repetidament en lleudes o aranzels d'aquesta centúria, com la de Cotlliure, de 1249 (RLR IV, 247ss.), i la Tarifa dels corredors de Barcelona de 1271: «pelades o *borres* de Banyoles --- trossells de cotes ---» (*EntreDL* II, núm. 99), en una i altra com a nom de matèria tèxtil subjecta a impost. Les *VidesR* l'usen per a un textit groller, que forma les vestidures de Crist, sangonents (*tentes* = tenyides) després de la crucifixió: «¿qui és aquest qui és vengut de Edom ab tentes vestedures de *borra*? ---; ¿qui és aquest qui ve de Edom ab vestimens de *borra*? ---», traduint un mot semblant del text llatí de Voràgine, *bosra*: «ut habetur Ysaías LXIII: quis est iste qui venit de Edom tinctis vestibus de *Bosra*?», que l'ed. crítica de Graesse (321.25) llegeix així sense explicació ni nota, i imprimeix amb majúscula, com a nom propi. Parlaré d'aquest *Bosra* més avall.

Com a matèria tèxtil el trobem sovint en plural (que no indica sempre diversos teixits ni peces distintes), com mostren les lleudes, i encara l'ús en la Cançó popular: «calla, calla, Catarina --- / quan eras a cal teu pare anavas molt malament: / portavas gipó de *borras*, ab pedassos més de cent; / ara lo portas de seda ---», Milà, *Romillo*, 326.9. En particular, però, aplicat a la matèria que farceix les enconxadures o embuatats, es digué més aviat en singular: «la *borra* o llana (del bast): *tomentum*», 1575 (OPou, *ThPu.*, p. 38).¹ En terres valencianes, dellà del riu Xúquer, anomenen *borra* un mineral, semblant en alguns sentits a la borra d'ovella, i usat industrialment com aquesta (fabricació de paper, entenc): a la Serra de Vernissa, da-

munt Novetlè, n'hi ha una mina; per destriar-la, com que pesa més que la terra la tiren en una safà (palan-gana plena d'aigua (1962); justament en el terme d'Alcoi, país de paperers, hi ha el *Mas de la Borra*.²

Aplicat a flocs de matèries d'aspecte semblant: a la Vall de Cardós anomenen *borres* de neu els bor-rallons (Estaon, 1934). A l'Alt Pallars està molt estesa l'aplicació a alguns productes vegetals: a la Vall de Boí, la molsa seca o liquen que creix en l'escorça dels pins (Duro, 1953; Boí, 1972), a Esterrí d'Àneu «hierba seca» (Pol, p. 11), a Rialb de Noguera el 'fenàs' (1958). És sabut que en castellà s'ha dit de la fargalada o pòsit («*borras*: heces de cosa líquida, fex», Nebrija), d'on l'aplicació al vi dolent de la rapa ja trepitjada (Cabrera, *Dicc. de Etimologías* s. v.), avui molt viu a l'Argentina;³ més recent deu ser aplicat al café dolent fet amb marro, després de colar el bo, que *AlcM* localitza en el Baix Empordà (§ 5) i que també és usual a Cuba (FORTIZ, *Catauro*, 134: «la borra es buena para los pobres»). Coses que no manquen de connexió amb les *borres* típiques de Benasau, comarca d'Alcoi: «que són una espècie de mulladors, fets de bacallar, pebreres o bajoques —com diuen per allí als pimentons— alls, y alguns vitets o couents, tot assò bollit en molta aygua y dos ralls d'oli» (MGadea, *Terra del Xè* I, 28).

BURRA s'ha conservat en totes les llengües romàniques (fora del romanès), en descendents normals i en bastants derivats (REW 1411). En llatí és un mot tardà, quasi de baixa època, des dels Ss. vi i vii només (Anthemus, Eucheria), ja amb el sentit de 'llana grollera, drap que se'n fa', i en plural, *burrae* 'foteses, minúcies sense valor' (ni més ni menys que avui *borrasques* a Ribagorça), en aquest ja en el gal renà Ausoni, S. iv, deu ser el mateix mot. No té etimologia ni parentela coneguda a la Itàlia antiga, ni connexions gens convincents en altres llengües indoeuropees; les que apunten Walde i Walde-P., són acollides amb reserva més o menys forta per Pok., IEW 92, 394, i no dubto que en mereixerien més encara. La connexió amb el gr. βύρρα 'pell assaonada' 'cuïro', que admet Walde-H., és també més que insegura; i, de tota manera, aquest tampoc no té etimologia indoeuropea, ni sembla que se li'n pugui cercar; en l'aspecte semàntic aquest enllaç tampoc no és gens convincent.⁴ Altres procedències que s'han suggerit també s'han de deixar en fort dubte. S'ha suposat que pugui ser cèltic (potser pensant en Ausoni) però és una hipòtesi que resta en sospols;⁵ no crec en la idea d'Elise Richter (*Wiener Sitzber.* CLVI, v) que es pugui identificar amb el nom de planta *borda* «Schilf» ('siscall'), no tant a causa de la diferència RR ~ RD (que fóra compatible) sinó perquè aquest mot pre-romà hagué de tenir ò o o oberta primitiva (com s'ha indicat en l'article BORDA). Tampoc convenç l'exposició de Sepulcri (RIL LIII, 461-8), que Ernout-M. semblen mig disposats a acceptar, en fer-lo venir de l'hellenisme BYRRUS, BYRRA, amb el sentit de 'llana rogenca': ja li retreu Jud (*Rom.* LI, 1926, 294) la poca consistència de les proves semàntiques, i almenys l'absència